

Airbrush I, anskaffelsen!

Skal jeg købe én og i givet fald hvilken?

Dette og efterfølgende indlæg har til formål at afmystificere indkøbet af en airbrush, hvis man altså mener at have behov for den, beskrive de generelle anvendelsesmuligheder og kort omtale de simpleste metoder i arbejdet med airbrushen i forbindelse med vores modelbanehobby, specielt Weathering (beklager, at der ikke er noget dansk ord) og her begrænser artiklerne sig bestemt ikke til anvendelse af airbrushen. I Det er hensigten at gøre beskrivelserne meget korte og levere så præcise retningslinjer, som det er mig muligt. Problemet er, at de færreste indlæg om dette emne giver præcise og kortfattede beskrivelser af det nødvendige og kun det!

Men lad mig ile med at understrege, at airbrushen med al dens væsen blev hverken opfundet eller udviklet til modelbaneverdenen. Den er udviklet til bemaling af fly- og kampvognsmodeller, og det gælder helt specielt den maling til den, der produceres til markedet. Er det så relevant at tale om airbrushen i denne sammenhæng, kunne man spørge? Ja, det er det, fordi den er uforlignelig, hvis man vil male og senere ælde (Weathering) sine modeller, det være sig lokomotiver, vogne eller bygninger troværdigt. Penslen kan slet ikke være med her.

Jeg skal straks undskylde den i det efterfølgende udbredte anvendelse af engelske udtryk, men de bare mere præcise, og der findes ikke gode dækkende danske ditto. Hvis der gør, bliver de anvendt.

Flemmings smukke vogn kommer under behandling

En kort sidebemærkning

For nogle år siden, på en af messerne i Valby, stod jeg og kikkede på noget værktøj til min modelbane, som forhandles af en ret stor forhandler på markedet. Næsten klods op ad mig stod en mand, og adspurgte en af standens mange ekspedienter om rådgivning vedrørende anskaffelsen af en airbrush. Resultatet ser så blændende godt ud, hævdede kunden overfor ekspedienten. Forinden, havde han sikkert betragtet en af de airbrush-eksperter, som ubenævnte forhandler altid medbringer til messerne i Valby for at trække "husarerne" til, så man kan opleve "eksperter" arbejde med en airbrush.

Men som skrevet, den ivrige ekspedient sprang op som trolde af en æske, og hentede straks en dyr sprøjtepistol frem. Jeg kunne tydeligt se, at den ældre mand var meget fristet af den smukke sag. I modsætning til, hvad ekspedienten havde tænkt sig, spurgte jeg uopfordret manden om, hvad han havde tænkt sig at anvende sådan en airbrush til? Jeg opfattede hurtigt, at det havde han ikke gjort sig fuldstændigt klart. Ekspedienten begyndte at ane uråd, og forsøgte at isolere mig fra den mulige køber ved at indlede en lang retirade om, hvor dejlig en pistol, der var tale om, og hvor mange helt fantastiske egenskaber, den besad. Jeg lod mig ikke isolere og brød straks igennem ekspedientens parader med en fornyelse af mit tidligere spørgsmål. Kunden var i mellemtiden blevet klar over, at jeg nok var hans eneste allierede i denne sag, så han spurgte mig, hvorfor jeg ville vide det, om det var et dårligt køb, han var i færd med at gøre? Ingenlunde, svarede jeg ærligt, men jeg fornemmer tydeligt, at du ikke har ejet sådan én før, så derfor kunne du være i færd med at købe dig en skuffelse, fordi du ikke er klar over hvor megen øvelse og øvrige materialer, det kræver, førend du tilnærmelsesvis kan fremstille noget, der ligner det, du har beundret et par meter herfra. Du skal hellere købe en billigere og enklere pistol, indtil du har fundet ud af, om det er noget, der virkelig interesserer dig. Han fulgte delvist mit råd, idet han gik igen!

Læs lige dette her grundigt igennem, det er ikke med småt!

Desværre tror jeg, at ovennævnte selvoplevede episode slet ikke er så sjælden endda, og at der - forgæves - bliver indkøbt meget airbrush-udstyr, som aldrig for alvor kommer i anvendelse, fordi køberne hurtigt indser, at de har købt mere, end de kan "gabe" over. Nu gjorde det ikke slet så meget, hvis køberne kunne finde hjælp hos en, der kan bruge en airbrush, men det kan disse som oftest ikke, fordi udbredelse af airbrush-brugere trods alt ikke er så

stor. Mange ved, at sådanne eksisterer og har beundret resultaterne af **ekspertens** jongleren med sine ubetalelige evner. Men derfra og så til at gøre det selv, er der et lille bitte spring.

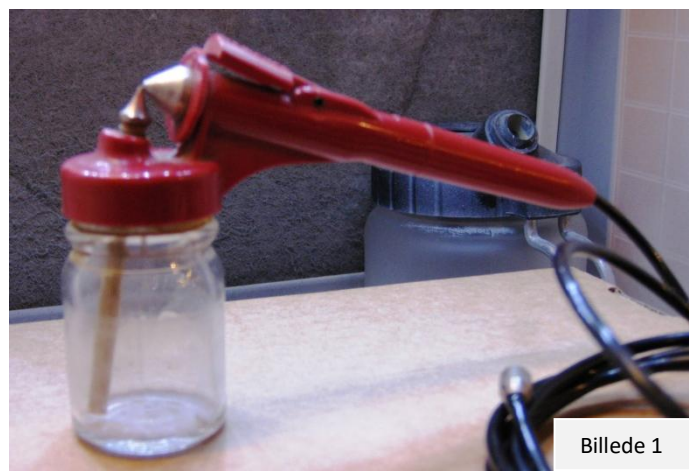
Således belært kan vi nu gå videre med de ganske forsonende ord, at så er det altså heller ikke sværere, og der er ikke tale om "Rocket Science". At anvende en airbrush kan læres af enhver, der lyster det, det kræver bare en vis portion tålmodighed. Man skal blot huske sig selv på, at hvis man spørger en arbejdende "ekspert" på en messe eller en udstilling, om det er vanskeligt at arbejde med den og at lære, vil svaret altid være: "Nej, det er det sorme ikke, bare lidt øvelse"! Det er ikke helt rigtigt, men altså heller ikke helt forkert. Det kræver megen øvelse og investering af tid - meget tid og penge ikke at forglemme. Men, det behøver ikke være så dyrt igen, og det vil denne artikel forhåbentlig påvise.

! En velanbragt advarsel !

Man skal være klar over, at det kan være meget **sundhedsskadeligt** at arbejde med en airbrush. Det drejer sig naturligvis om de giftstoffer, som fabrikkerne putter i de farver, som vi må anskaffe til den. Også selvom producenterne hævder, at de er giftfri! Det gælder naturligvis i mindre grad for akrylfarverne, end for de farligere terpentinbaserede typer. De sidste er MEGET giftige, og man risikerer at pådrage sig varige skader på hjerne og lunger, når man arbejder med dem i forbindelse med en airbrush uden at foretage de rigtige sikkerhedsvalg og -foranstaltninger. HUSK DET!

Lad mig sige det straks, man kan **ikke** arbejde med airbrush hjemme i dagligstuen; fru'en myrder dig, hvis du gør det. Det er den sikre vej til skilsmisse. Så hvis man ikke kan få sagt til hyænen, at man gerne vil skilles, kan man alternativt begynde at airbrushe hjemme i dagligstuen klods op ad det udstillede kongelige porcelæn. Så giver det hele sig selv. Hvem ønsker "weathered" musselmalet porcelæn eller hyrdinden og skorstensfejeren, som er blevet "weathered engine black" ? Malingen forstøves og spredes nemlig i større eller mindre dråber over et ikke ubetydeligt areal. Så man skal altså regne med at arbejde i et særligt lokale, gennemføre en investering i sikkerhedsudstyr oveni, hvis man ikke vil komme meget galt af sted. Sikkerhedsudstyret består af en ansigtsmaske, som man kun må have foran næsen i 30 min., da man ellers risikerer at få vand i lungerne. Og der er ikke tale om én af de der hvide tynde støvmasker hente fra Bauhaus, som er helt uanvendelige her. Nej, det er en professionel maske med to kulfiltre, der i udseende minder om en af forsvarrets gasmasker. Desuden skal man købe en udsugningskasse til udsugning af de skadelige stoffer til fri luft via en slange, der følger med kassen. Så en 1000 til 1500 kr. oveni prisen for airbrush, kompressor, maling og rensartikler til airbrushen, skal man også regne med i totalen. Det betyder, at man kan komme fornuftigt i gang for mellem 4- og 5000 kr! Altså med alle tillægsudgifterne betalt. Se det var I nok ikke klar over? Og dem er forhandlerne nogle gange så venlige ikke at oplyse Jer om, når I står der lettere ophidsede med hektisk rødt på halsen for at købe stort ind. (Lad være med at grine af fruens shoppe-gen, I har det også i den slags situationer).

Indkøb af airbrushen

Billede 1

Jeg sætter os nu i den situation, at beslutningen om at anskaffe en airbrush er taget, og at følgeprisen ikke har afskrækket os! Så skal man gøre sig klart, at der bredt sagt findes der to typer, som har interesse for os modelbanefolk. En ganske enkel Single Action pistol (SA) og en måske lidt mere "komplikeret" Double Action (DA). SA'erne deler sig igen i to undergrupper, nemlig dem, hvor malingen blandes med luften foran dysen, se billede 1, eller i et rum bag denne, altså inde i pistolen, se billede 2. Den første type er meget billig, men også mindre anvendelig, da den spreder meget. Den vil jeg ikke kalde en airbrush, men snarere en sprøjtepistol, og typen har kunnet fås i mange år. Den på billedet viste, er en Humbrol lanceret (Badger fremstillet?) pistol fra midt 70'erne. Jeg synes, at førstegangskøberen kun skal overveje at anskaffe sig sådan en, hvis investeringen skal begrænses, og pengene virkelig er en begrænsende faktor. Jeg omtaler den ikke yderligere.

Den "ægte" SA airbrush er billig at anskaffe, og løser 75% af de opgaver, som "modelbaneren" har brug. Hvad måske vigtigere er, teknikken læres hurtigt, da man som "malersvend" kun skal styre én dimension, nemlig tykkelsen eller omfanget på/af strålen af maling. Den reguleres ved at skrue på skruen bagpå pistolen. Denne drejes frem og tilbage for at indstille nålens placering i dysen og således mængden af den maling, der forlader dysen. Se

Billede 2

billedet af en Badger på billede 2. Min første Badger fra 1972 var en SA. Der findes også andre mærker, som Pless og Revell, og de er alle gode og billige!

Den anden og mere relevante mulighed for den mere dedikerede airbrush-tilhænger drejer sig om DA'en, se billede 3. Den kræver en smule mere øvelse at anvende end en SA, men da man alligevel skal i gang med at opøve teknikken/erne, kan man lige så godt begynde med en DA. DA'en fungerer ved, at alle funktionerne sidder i én knap. Når man trykker den ned, strømmer luften igennem pistolen, og når man langsomt og forsigtigt trækker knappen tilbage, strømmer malingen ud på objektet, og forhåbentlig i den form, art og ikke mindst mængde, som ønsket. Det kan i begyndelsen godt være lidt svært at lære, og mange vil sprøjte for længe på et bestemt område, så det hele løber. Man

glemmer vigtigheden af at holde airbrushen i konstant bevægelse. Giv ikke op, for du er vel startet med at øve dig på noget, der kan kasseres bagefter? Et stykke papir er glimrende til formålet. På dette kan (bør) man øve sig i at tegne tykke og tynde streger med lidt sort maling, og især åbne og lukke for lufttilførslen på det rette tidspunkt. Øvelserne udvides med at tegne ottetalslignende krydseduller. På den måde erhveres øvelse i at regulere lufttryk, knappen placering i bagudgående retning i relation til den ønskede tykkelse på en streg eller et areal. Det vil jeg heller ikke omtale yderligere, da alt dette omtales og især vises meget bedre på "You Tube", hvor der vel ligger et par "millioner" indlæg om dette emne. Mange af dem er ustyrligt ringe og ligegyldige, men der er også mange rigtig gode og velmenende, og frem for alt gennemtænkte og professionelt opbyggede af slagsen. Se dem, de er gode at lære af.

Billede 3

Hvad skal (kan) jeg købe?

Der er ikke tvivl om, at man får mest for sine surt tjente penge, hvis man køber et såkaldt startsæt fra en af de få forhandlere der findes i landet. Jeg kan anbefale Custom Colors, som vi bragte en artikel om for nyligt. Men man kan også gå på nettet, hvor alt kan anskaffes, og faktisk spare sig en hel del penge. Prøv engang at søge på det allestedsnærværende Amazon både på .com og .uk. Der er rigtig mange gode tilbud, også selvom der skal betales for forsendelsen, som ret ofte betales af Amazon! Jeg har f.eks. fundet en Iwata, et fint og lækkert mærke, til halv pris i en forretning i Japan, der er tilknyttet Amazon i USA!! Men en advarsel. Hvis du vælger det, skal du vide præcist, hvad du går efter og har brug for. For hos Amazon ydes der ingen anden kundevejledning, end den du selv kan læse dig til. Den skal du hen i en forretning for at få, og har eller får du problemer med noget af det anskaffede, er du væsentligt vanskeligere stillet ved køb hos Amazon. Halv pris er svært at slå, og kender man en erfaren rotte i faget, ja så er der mange penge at spare. Men, jeg vil alligevel anbefale den urutinerede indkøber, i hvert fald i den første tid, at købe udstyr og tilbehør i en dansk butik.

Forslag: Køb et af Custom Colors startsæt, som kan erhveres for en 18-2000 kr. Der får du meget for pengene, da det indeholder en airbrush, hvis kvalitet du kan afpasse med din pengepung, samt kompressor, slange, rensespotte og holder til airbrushen, alt sammen af fuldt acceptabel kvalitet. Sugekassen kan de også skaffe, hvis du ikke selv vil bygge den, for den kan man faktisk godt, hvis man er bare en lille smule fiks på fingrene. Se hvorledes på det berømte You Tube.

Hvis man har en mere velbeslået pengepung, kan man med fordel udskifte Custom Colors egen airbrush med en dyrere mærkevare. Her skal jeg henlede opmærksomheden på to: Tyske Harder og Steenbeck og japansk/amerikanske Iwata. Begge firmaer fremstiller lidt bedre producerede pistoler til alle priser (også de høje af slagsen). På billedet her vises en "Evolution" fra Harder-Steebeck nær Hamborg. Den er

rigtig god og har en meget fin udførelse. Velafbalanceret og derfor rar at have i hånden. kr. 1100,- og den er din. Skal man sige noget negativt om den, så er dens "trigger-funktion" en lille smule sendrægtig i modsætning til Iwatas og badgers pistoler, som føles mere kontante i reaktionen.

Bygning af en kompressor

Kompressor med tank

Man kan faktisk godt bygge sin egen kompressor for næsten nul kroner, hvis man har tiden og mulighederne for det, og det er ikke vanskeligt. Det hele består i at udtage en kompressor fra et køleskab og forbinde den med en tank til sprinklervæske fra en bil. Styringen udgøres af en fodkontakt til elektriciteten og en trykregulator. Kunsten ligger naturligvis i at få dele sat sammen, så de virker efter hensigten. Men det kan den fingerfærdige sagtens. Jeg har fremstillet en, og den fungerede i næsten 25 år uden andre problemer end trykstyringen, der krævede megen overvågning! En købt er naturligvis at foretrække, men hvis du vil spare 1000 kr., så er det en oplagt mulighed.

Indkøb af maling

Her der mange muligheder. Man kan naturligvis

begynde med at omtale de to grupper, som anførtes ovenfor: Akryl og enamels. Jeg anvender kun akryl, da jeg ikke tåler terpentiner og fortynder. Her er der, efter min opfattelse, to mærker, som slår igennem, og det er farverne fra spanske Vallejo og japanske Tamiya. Det er to fine udbydere, der varmt kan anbefales. Der findes andre blandt andet to spanske firmaer, som bør nævnes: Mig Jimenez og AK Interactive. Man kan finde fine produkter hos de to sidstnævnte, men de henvender sig absolut primært til modelbyggere af kampvogne, men de producerer farver af meget høj kvalitet. Specielt er deres washes, grimes og filters værd at henlede opmærksomheden imod. Mere om alt dette i et senere indlæg om Weathering. Men alle disse firmaer fremstiller farver der er lige til at hælde i airbrushen. Det er nu ikke helt rigtigt, da Vallejos efter min opfattelse godt kan tåle en smule fortynding inden brug. Men der er så meget af dette, at det vil blive gjort til genstand for en særskilt artikel, der bærer det originale navn "Airbrush II".

Malingens rette konsistens, begynderens største udfordring!

At blande malingen til den rette konsistens til en airbrush er et område, der godt kan give anledning til panderynker hos begynderen. Det kan godt synes vanskeligt at finde den rette konsistens, så man udgår at farven "splatter ud" eller løber eller synes uvillig til at forlade airbrushen. I det første eksempel er farven blandet for tyndt, og i det sidste er den for tyk. Alle vejledninger hentyder til en konsistens som mælk. Men hvad er så det? Kærnemælk,

der godt kan være tyk, sødmælk eller økologisk skummetmælk? Det skal man helst have set, men sødmælk er nok det tætteste på sandheden. farven skal være lige sådan, at den forstøver rigtig og således lægger sig silkeblødt og glat. Rynker eller kornethed ønskes ikke. Her skal man væbne sig med tålmod. Igen prøv at se indslagene på YouTube, der er flere gode anvisninger at finde. Men det er et uhyre vigtigt område at beherske, for det er en af nøglerne til succes.

Rengøring af airbrushen

Det er et uhyre vigtigt kapitel i spillet. Man skal være klar over, at hvis man skal undgå ulidelige funktionfejl i form af ophør af flowet af maling eller en "hostende" effekt, så skal airbrushen rengøres effektivt efter endt brug. Det kræver tid og luft, meget luft. Specielt derfor er det intet luftforsyningsalternativ til en kompressor. Man skal være klar over, at man ikke lige kan lægge airbrushen fra sig, når fru'en annoncerer at aftensmaden er klar eller du blot ikke gider længere. Så går der let en halv times tid efterfølgende med grundig rengøring med vatpinde, rensevædske og små børster. Især er det vigtigt at rense nålen og airbrushens spids og indre, der hvor malingen opbevares og forstøves. Spar ikke på den del af festen.

Anvendelsen på modelbanen

Jeg mener, at airbrushen har mange anvendelsesområder i vor hobby. Som jeg skrev ovenfor egner den sig specielt til bemaling af vogne af enhver art og bygninger og landskab. Ballasten egner sig fortrinlig til behandling med en airbrush! Det troede man jo ikke, men det er tilfældet, prøv selv! Jeg nævnte også muligheden for at behandle lokomotiver, men det har jeg ikke haft mod på endnu, da jeg er meget nervøs for at gøre noget forkert. Et lokomotiv er meget dyrt at anvende som prøveobjekt til Weathering. Men prøv at skele til USA. Derovre er det et must og meget moderne (udbredt) at ommale og ælde sine lokomotiver. På flere amerikanske hjemmesider kan

"Malerværkstedet" i kælderen (langt væk fra beboelsen!)

man finde instruktions-DVD'ere, som meget omhyggeligt forklarer metodikken. Prøv også at kigge i det gratis og helt eminente "Model Railroad Hobbyist". Du finder det på nettet, og som sagt koster det gratis, men er alle "pengene" værd. Det online magasin bør man heller ikke overse. Men som sagt, jeg har ikke de store erfaringer her, da jeg ikke kan få mig selv til at gå i gang med en E-maskine eller en S af slagsen. Derimod har jeg weathered mange vogne. Og det er en airbrush god til. Det samme gælder bygninger se engang på billederne. Der er tale om en fordanske version af Auhagens samlesæt "Neupreussen".

Stationen har fået tilpasset sine vinduer og er airbrushet i en typisk dansk murstensfarve. Det hører naturligvis med til historien, at stationen stadig må til Sønderjylland førend man finder noget, der ligner. Stilen er bestemt ikke ukendt i Danmark, da min gamle skole i Århus i Frederiksalle var bygget med nøjagtigt samme udseende, men altså heller ikke nogen stationsbygning.

Den er skyggebemalet, noget som er meget anvendt af modelbyggere af kampvogne ol. Effekten er god, når den anvendes moderat, da den fremhæver bygningen på en måde, der er med til at reducere "modelindtrykket".

Men meget mere om denne kunstart i næste nummer. Det er hensigten at samle disse artikler samt den givne erfaring om dette kolossale emne i en særudgivelse senere. Specielt, hvis der er interesse for et.

LT